

سال ۲۰۱۹

AJSC

AFGHAN JOURNALISTS SAFETY COMMITTEE

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان
د افغانستان څېریالانو د خونديتوب کمیته

گزارش سالانه

۲۰۱۹

کلیه حقوق چاپ و تکثیر برای ناشر محفوظ است. هر نوع کاپی برداری، فوتوکاپی و تکثیر الکترونیکی بدون اجازه ی کتبی ناشر ممنوع می باشد.

[/ajsc_af](https://twitter.com/ajsc_af) [/safetycommittee](https://www.facebook.com/safetycommittee) www.ajsc.af

آدرس های رسانه های اجتماعی:

آدرس دفتر مرکزی:

کمیته مصونیت خبرنگاران افغان

قلعه فتح الله، کابل، افغانستان

جدول مندرجات

صفحه	عناوین
۱	مقدمه
۲	میتودولوژی
۳	خشونت علیه خبرنگاران در سال ۲۰۱۹
۷	چند نمونه قضایای تهدید و خشونت علیه خبرنگاران
۷	کمیته معتقد است که دلایل ذیل در کاهش خشونت علیه خبرنگاران نقش داشته است
۸	وضعیت آزادی بیان، رسانه ها و خبرنگاران در دوره پنج ساله حکومت وحدت ملی
۱۰	دسترسی به اطلاعات
۱۱	عدم همکاری و سهل انگاری مسوولان دولتی در ارایه اطلاعات
۱۲	خبرنگاران به عنوان اهداف نرم ولی مهم برای گروه های تروریستی
	خواست ها، پیشنهادات و توقعات خبرنگاران و جامعه خبرنگاری کشور از حکومت جدید که بعد از
۱۳	انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۷ ایجاد میشود
۱۴	نتیجه گیری
۱۴	سفارشات

مقدمه

از گذر انکشافات سیاسی، سال ۲۰۱۹ سال مهمی برای افغانستان تلقی میشود. درین سال، با وصف تلاش های بی پیشینه برای استقرار صلح، خشونت نیز در کشور افزایش یافت. رویداد های سیاسی، منجمله انتخابات ریاست جمهوری و پوشش تلاش ها و مذاکرات صلح نقطه عطف جدیدی در کار خبرنگاری بود که رسانه ها توانستند با موفقیت از عهده این مامول ها برآیند.

با وصف افزایش عمومی خشونت در کشور، یافته های کمیته مصونیت خبرنگاران افغان نشان میدهد که قتل و مجروحیت خبرنگاران و کارمندان رسانه یی در سال ۲۰۱۹ کاهش یافته است. چنانچه گزارش های بین المللی نشان میدهند، در سال ۲۰۱۹، افغانستان خطرناکترین کشور دنیا برای کار خبرنگاری محسوب نگردیده است. اما هنوز هم میزان خشونت و تهدید علیه خبرنگاران چشمگیر بوده و نیاز است تا تلاش های جدی بخاطر کاهش آن صورت گیرد.

(رکود اقتصادی، که کشور بصورت عموم در سال ۲۰۱۹ موجود بوده است، رسانه های کشور را نیز شدیداً متاثر ساخته است چنانچه در جریان همین سال در سرتاسر کشور به تعداد ۴۰ رسانه بنابر مشکلات عدید اقتصادی مسدود گردیده اند. در عین حال، به تعداد ۴۰۹ خبرنگار و کارمند رسانه یی در این سال مورد تنقیض قرار گرفته اند و مجبور به ترک وظیفه گردیده اند. از جانب دیگر، منحیث نشانه از تعهد کشور در قبال ترویج آزادی بیان و آزادی رسانه ها به تعداد ۲۵ رسانه جدیداً تاسیس گردیده است.)

این دوازدهمین گزارش کمیته مصونیت خبرنگاران افغان است که به هدف ارائه آمار، ارقام، اطلاعات و تحلیل از وضعیت خبرنگاران، کارمندان رسانه و آزادی بیان به نشر میرسد، تا دست اندرکاران حوزه رسانه یی و آزادی بیان از تحولات در عرصه آزادی بیان، کار رسانه یی و خشونت علیه خبرنگاران بتوانند آگاهی حاصل نمایند.

در این گزارش ضمن ارائه معلومات در باره موارد خشونت ها و تهدید ها در برابر خبرنگاران و کارمندان رسانه یی در سال ۲۰۱۹، نگاه گذرای به وضعیت خبرنگاران و آزادی بیان در دوره پنج ساله حکومت وحدت ملی و به خصوص وعده های که حکومت وحدت ملی به جامعه خبرنگاری افغانستان داده بود، داریم. همچنان، پیشنهادات و خواسته های جامعه خبرنگاری کشور به حکومت تازه نیز شامل این گزارش می باشد. کمیته مصونیت به عنوان پیشگام ترین نهاد حامی خبرنگاران، کارمندان رسانه ها و آزادی بیان نیز پیشنهادات مشخصی را به حکومت تازه دارد که در گزارش به مسایل مهمی از این قبیل اشاره شده است.

میتودلوژی

کمیته مصونیت به صورت دوامدار گزارش های شش ماهه و سالانه در باره خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه یی و روند رشد آزادی بیان، آزادی رسانه یی و حرفه خبرنگاری تهیه می نماید. کمیته تهیه این گزارش ها را از سال ۲۰۱۳ شروع نموده و با شیوه دقیق آمار گیری و تثبیت واقعات خشونت و تهدید علیه خبرنگاران قضایا را ثبت نموده و در گزارش های شش ماه و سالانه خویش می گنجاند. کمیته بخاطر جمع آوری قضایا، پالیسی و طرزالعمل مشخص دارد که تمام قضایا در روشنایی این اسناد، جمع آوری و ثبت میگردد.

در این پالیسی، واژه های کلیدی چون خبرنگار، کارمند رسانه یی، خشونت، تهدید و غیره بطور دقیق و مشخص تعریف گردیده اند. کمیته در گُل، تمام قضایای مربوط به خبرنگاران را ثبت مینماید، ولی قضایای که با مفاد این پالیسی مطابقت کامل نداشته باشند رت درج گزارش های شش ماه و سالانه خود نمینماید. بطور مثال، اگر خبرنگاری بخاطر مسایل شخصی و یا دشمنی های فامیلی مورد تهدید قرار میگیرد و یا کشته میشود، کمیته این قضیه را درج دیتابیس جداگانه خود مینماید ولی چون قضیه مذکور ارتباط مستقیم با کار خبرنگاری ندارد، درج گزارش شش ماهه و سالانه نمیگردد.

کمیته فورم مشخص برای ثبت چنین قضایا دارد که کارمندان و همکاران کمیته در ۳۴ ولایت کشور به اساس این فارم ها قضایا را به صورت دقیق مطابق اصول کاری این نهاد ثبت می نمایند. قضایای که از ولایات به مقر کمیته گسیل میگردد توسط گروه ارزیابی کمیته بررسی گردیده و بعد از تاییدی این گروه درج دیتابیس قضایای کمیته می گردد.

نهاد های معتبر داخلی و خارجی می توانند از این گزارش ها به منظور درک بهتر از وضعیت مصونیت خبرنگاران و رسانه ها و رشد روند آزادی بیان استفاده نموده و برویت داده های این گزارش، پالیسی و رویکرد خویش را نسبت به حمایت از آزادی بیان عیار نمایند. در ضمن، کمیته با ایجاد زمینه همکاری که با نهاد های بین المللی ایجاد نموده است به صورت مستمر آمار خشونت را در اختیار این نهاد ها قرار داده و ایشان را در قسمت حمایت از خبرنگاران و رسانه ها کمک می نماید.

خشونت علیه خبرنگاران در سال ۲۰۱۹

در سال ۲۰۱۹ کمیته مصونیت خبرنگاران افغان مجموعاً ۱۰۵ مورد خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ها را بصورت رسمی به ثبت رسانیده است که شامل قضایای چون قتل، تهدید، اختطاف، جراحت، بازداشت‌های موقت و غیره می‌باشد. در این سال در مجموع ۵ خبرنگار و کارمند رسانه‌ها به قتل رسیده‌اند. در جنب آن، ۱۸ مورد مجروحیت، ۲۵ مورد تهدید، ۱۲ مورد لت و کوب، ۳۳ مورد توهین و بدرفتاری، ۱ مورد اخراج غیرقانونی، ۱ مورد برخورد غیرقانونی، ۳ مورد بازداشت غیرقانونی و ۷ مورد اختطاف به وقوع پیوسته‌اند.

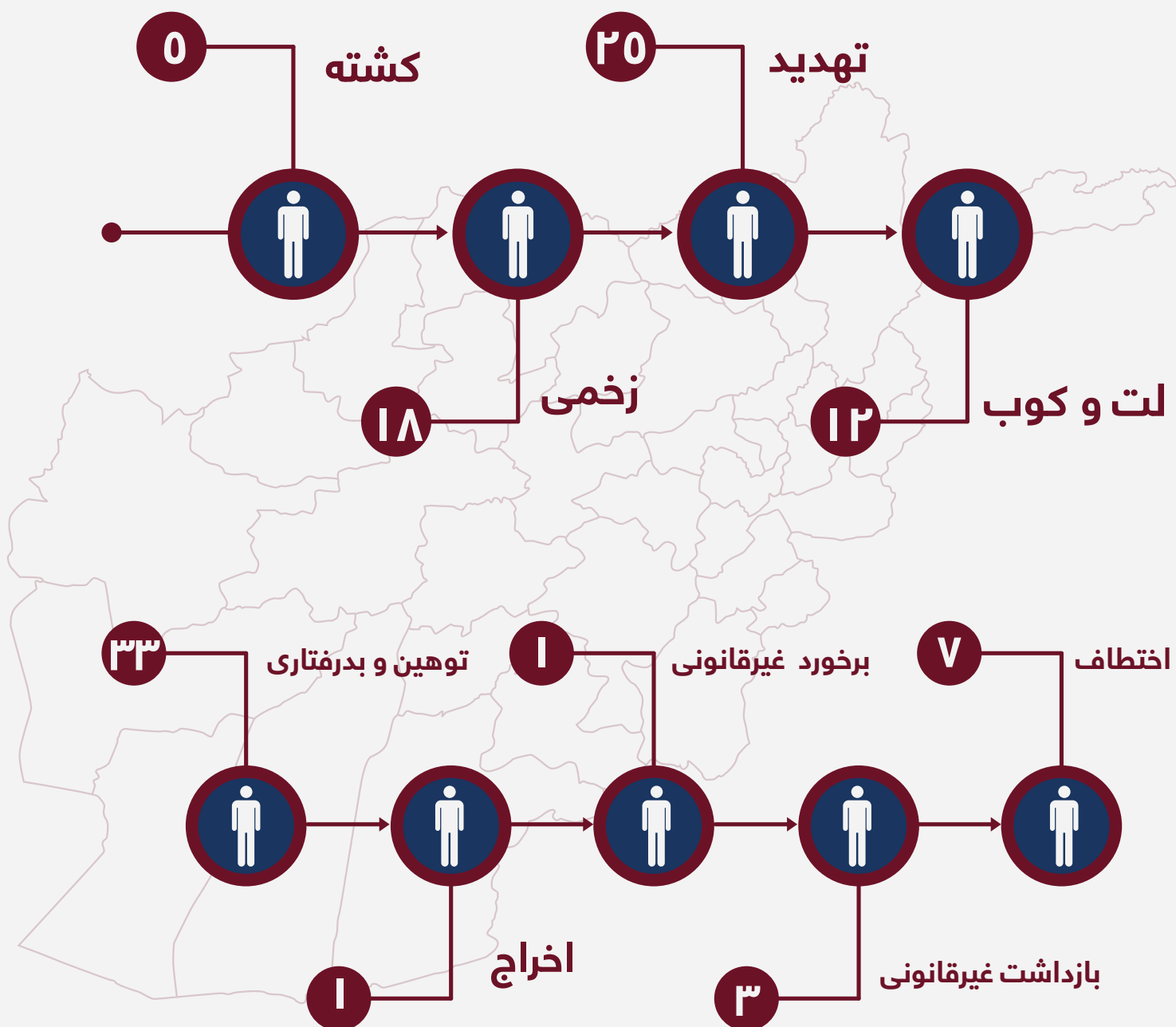
آمار قتل در سال ۲۰۱۹ (۵ مورد) کاهش ۷۱ فیصدی را نسبت به سال قبلی نشان می‌دهد، چنانچه در سال ۲۰۱۸ کمیته ۱۷ مورد قتل خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ها را ثبت نموده بود. از میان ۵ مورد قتل، مسولیت ۲ مورد آن به طالبان، یک مورد به گروه داعش و ۲ مورد دیگر آن به افراد زورمند برمیگردد.

آمار خشونت علیه خبرنگاران در سال ۲۰۱۹ (۱۰۵ مورد) کاهش ۱۳,۲۲ فیصدی را نسبت به سال ۲۰۱۸ نشان می‌دهد چنانچه در سال ۲۰۱۸ کمیته ۱۲۱ قضیه خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه‌ها را ثبت نموده بود.

برعکس سال گذشته، حکومت افغانستان با مسولیت ۴۲ قضیه خشونت و تهدید از نظر کمی در رده اول قرار دارد و طالبان در رده دوم قرار گرفته و مسولیت ۳۳ قضیه را به عهده دارند. به همین ترتیب افراد ناشناس در رده سوم قرار گرفته و مسولیت ۱۴ قضیه را به عهده دارند. زورمندان مسول ۷ قضیه، گروه داعش مسول ۴ قضیه، دزدان مسول ۱ قضیه بوده و مسولان رسانه‌ها، مسولیت ۴ مورد بدرفتاری را عهده دار می‌باشند. ۱۸ مورد خشونت از میان ۱۰۵ مورد بالای خانم‌ها اعمال گردیده است.

در سال ۲۰۱۹، بیشترین موارد خشونت (۳۰ مورد) در زون جنوب شرق بوقوع پیوسته است. زون جنوب با ۱۶ مورد در رده دوم قرار گرفته است. کمترین موارد خشونت یعنی ۶ مورد در زون شرق بوقوع پیوسته است.

« فیصدی قضایا زون و عاملان ان در سال ۲۰۱۹ میلادی »

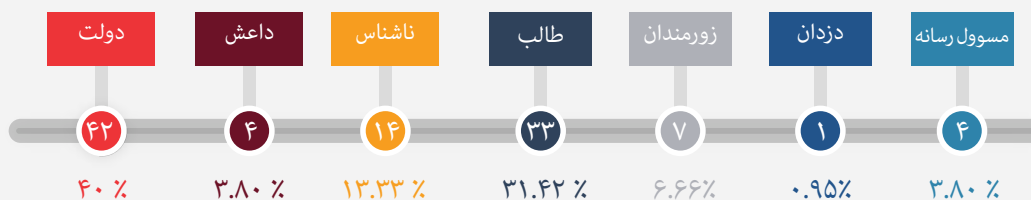
« فیصدی قضايا زون و عاملان ان مقایسه سال ۲۰۱۸ با ۲۰۱۹ میلادی »

	۲۰۱۹	۲۰۱۸	مجموعه قضايا
فیصد کاهش	۷۰ %	۵	کشته
فیصد افزایش	۲۰ %	۱۸	زخمی
فیصد افزایش	۴۳.۴۷ %	۳۳	توهين و بدرفتاری
فیصد کاهش	۴۲.۸۵ %	۱۲	لت و کوب
فیصد کاهش	۳۴.۲ %	۲۵	تهدید
تغییر نکرده	%	۱	اخراج غیر قانونی
فیصد کاهش	۴۰ %	۳	بازداشت غیر قانونی
فیصد افزایش	۸۵.۷۲ %	۷	اختطاف

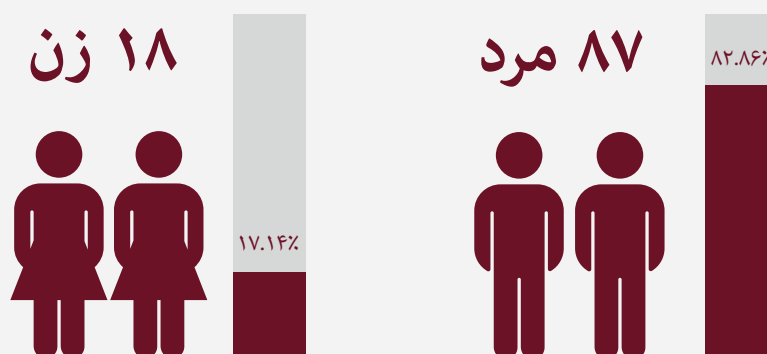
کاهش ۱۳،۲۲ درصدی قضايا در سال ۲۰۱۹

عاملین خشونت ها

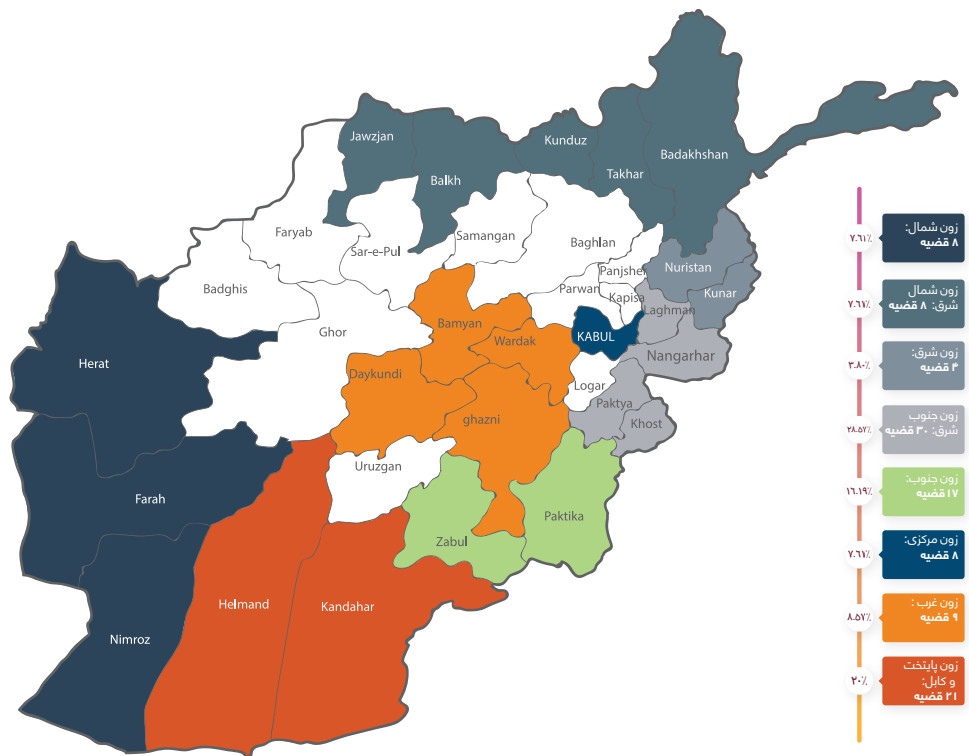
۲۰۱۹

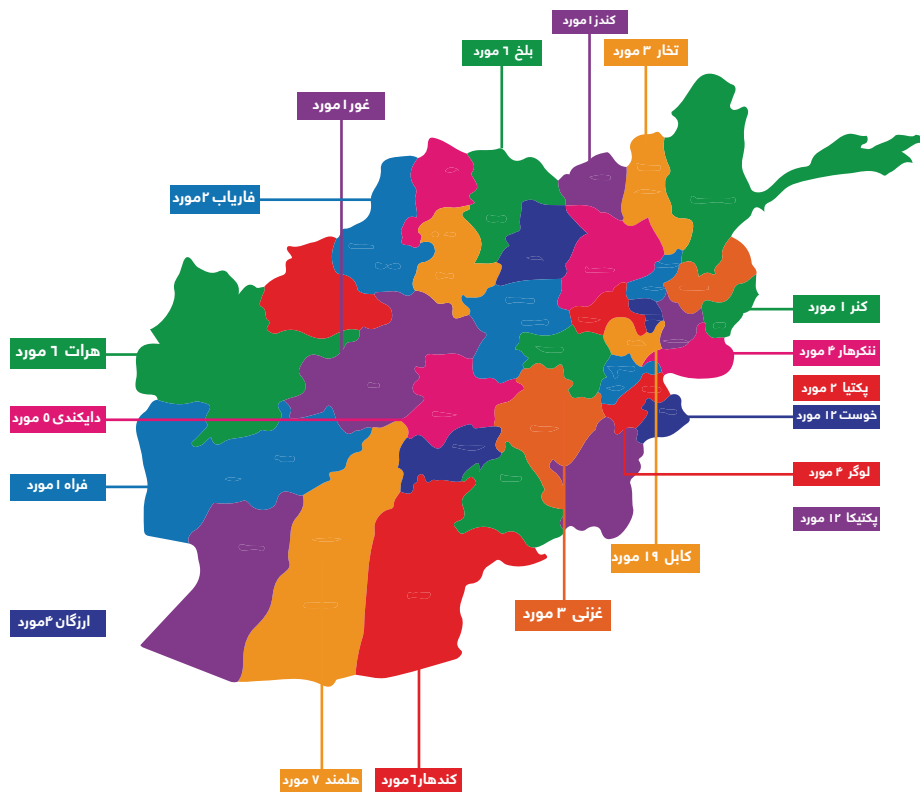
آمار خشونت به ترتیب جنسیت

« قضایا به اساس زون ها »

« تعداد مجموعی قضایا در سال ۲۰۱۹ »

چند نمونه قضایای تهدید و خشونت علیه خبرنگاران

- در نوامبر، زمانیکه یک تن از خبرنگاران ولایت هلمند میخواست از جریان عملیات نیروهای امنیتی گزارش تهیه کند و به همین دلیل با کاروان موترهای اردوی ملی همراه بود، وسیله نقلیه شان با مین کنار جاده اصابت نمود و از ناحیه یک دست و پا زخم شدید برداشت.
- در ماه جولای، یک تن از خبرنگاران ولایت پکتیکا در مورد قتل‌های زنجیره‌ی طالبان یک گزارش تهیه نموده بود که بعد از نشر گزارش مذکور، نامبرده توسط طالبان مورد تهدید قرار گرفته و ناگزیر به ترک ولایت گردید.
- در ماه همین ماه، یکی از رادیوهای محلی ولایت غزنی بدلیل داشتن کارمندان زن و حضور ایشان در برنامه‌های رادیویی مورد تهدید طالبان قرار گرفت. این رادیو بالاخره مجبور شد تا حضور خانم‌ها را در برنامه‌های رادیویی متوقف بسازد.
- در ماه متذکره یک تن از خبرنگاران ولایت پکتیکا بعد از اینکه یک پست انتقادی در مورد کارکردهای والی این ولایت را در فیس بوک نشر نمود، توسط کارمندان امنیتی از جریان برنامه زنده بازداشت گردید. وی مدت سه ساعت درین اداره امنیت در بازداشت به سر برده و سپس به نزد والی آن ولایت برده میشود.
- در ماه آگست، یک تن از مجریان برنامه‌های اجتماعی یکی از تلویزیون‌های خصوصی، بعد از دریافت وظیفه در یکی از رسانه‌های خصوصی دیگر، استعفا نامه رسمی خود را به مقامات تلویزیون اولی ارایه و بعد از یک ماه، خواهان ترک وظیفه میگردد. زمانیکه بر اساس قانون کار و بعد از یکماه، خواهان دریافت تصدیق کاری میگردد، مسولان رسانه اولی از دادن اسناد لازمی وی ابا میورزند.
- در ماه مارچ، یک تن از خبرنگاران ولایت بلخ که میخواست از درگیری میان افراد عطا محمد نور و نیروهای امنیتی تصویر برداری نماید، مورد لت و کوب افراد مربوط به عطا محمد نور قرار گرفته و کمره موصوف را با خود بردند.
- قابل یادمانیست که کمیته به تعداد ۵ قضیه قتل، ۳ قضیه جراحت، ۳ قضیه لت و کوب و ۲ قضیه تهدید علیه خبرنگاران را نیز بطور غیر رسمی راجستر نموده است، ولی چون این قضایا به کار خبرنگاری متضررین هیچ نوع ارتباطی نداشته اند، درج گزارش فعلی نگردیده اند.

کمیته معتقد است که دلایل ذیل در کاهش خشونت علیه خبرنگاران نقش داشته است

۱. مذاکرات صلح

گروه طالبان در جریان سال ۲۰۱۹ بیشتر تلاش نموده اند تا بعنوان یک گروه سیاسی عرض اندام نمایند. باوصف اینکه این گروه جنگ و خشونت را تشدید بخشیده اند، مگر در میدان سیاسی بیشتر تلاش نمودند تا تصویر نظامی این گروه را به تصویر سیاسی مبدل نمایند. به همین دلیل ایشان تلاش نمودند تا از حملات صریح بالای خبرنگاران و رسانه‌ها خودداری نمایند چون حمله بالای رسانه‌ها و خبرنگاران میتواند باعث تحریم پوشش برنامه‌های آنها توسط رسانه‌ها گردد.

۲. تضعیف گروه داعش در افغانستان

در سال ۲۰۱۹ گروه داعش متقبل خسارات بزرگ گردید. درین سال این گروه یکمقدار زیادی از قلمروی را که در اختیار داشتند از دست داد و توانمندی های عملیاتی و تروریستی ایشان شدیداً کاهش یافت. چون این گروه مسول یک بخش عمده خشونت علیه خبرنگاران، مخصوصاً قتل خبرنگاران، بود، تضعیف ایشان میتواند یکی از دلایل کاهش خشونت علیه خبرنگاران خصوصاً موارد قتل خبرنگاران محسوب گردد.

۳. نتیجه دادن تلاش های که در راستای بهبود مصونیت خبرنگاران صورت گرفته اند

در چند سال گذشته تلاش های گسترده پی بخاطر بهبود مصونیت و امنیت خبرنگاران صورت گرفته است. نهاد های حامی خبرنگاران منجمله کمیته مصونیت خبرنگاران بصورت مستمر با نهاد های حکومتی، رسانه ها و خبرنگاران درین زمینه کار نموده است تا ایشان تدابیر مورد نیاز را بمنظور بهبود مصونیت خبرنگاران روی دست گیرند. کار با خبرنگاران در قسمت ایجاد آگاهی لازم بخاطر بهبود امنیت ایشان، ایجاد پالیسی ها، طرز العمل ها و رهنمود های امنیتی برای رسانه ها، توزیع وسایل محافظتی برای خبرنگاران و رسانه ها منجمله واسکت و کلاه های زرهی بعضی از فعالیت های کمیته مصونیت بوده که در قسمت بهبود مصونیت خبرنگاران و کاهش میزان خشونت علیه خبرنگاران و کارمندان رسانه پی ثمربخش بوده است. کمیته در سال های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ بیش از ۳۰۰ جوره کلاه و واسکت زرهی را به خبرنگاران و رسانه ها در تمام ولایات کشور توزیع نموده در ضمن برنامه های تدریسی مصونیتی را برای خبرنگاران در تمام ولایات کشور برگزار نموده است. تلاش های کمیته نیز باعث شد تا یکتعداد رسانه ها تدابیر جدی تری بخاطر مصونیت کارمندان خویش خصوصاً آنعه خبرنگارانی که بخاطر پوشش اخبار به ساحه میروند روی دست گیرد که این خود در قسمت کاهش خشونت کمک قابل ملاحظه نموده است. چاپ و توزیع کتاب ها و رهنمای مصونیت برای خبرنگاران و رسانه ها، در دسترس قراردادن شماره های عاجل، روی دست گرفتن اقدامات جدی ازسوی کمیته مصونیت خبرنگاران افغان و همکاران ولایتی و ساحوی هنگام بحرانی شدن اوضاع در بخش های مختلف کشور، قانع ساختن مسوولان دولتی و نیز جلب همکاری نهادهای ملی و بین المللی برای همکاری با خبرنگاران و کارمندان رسانه پی از سوی کمیته مصونیت، از جمله فعالیت های تلقی میشوند که در این زمینه ممد واقع گردیده اند.

۴. کاهش حضور خبرنگاران خارجی در افغانستان

حضور خبرنگاران خارجی در کشور در چندین سال گذشته کاهش یافته است. باساس گزارش نهاد گزارشگران بدون مرز، رقم گزارشگران خارجی مستقر در کابل از سال ۲۰۱۴ به این سو به نصف تقلیل است. کاهش حضور رسانه ها و گزارشدهی از افغانستان و کم شدن علاقه رسانه های بین المللی که تا حدودی بستگی به خروج تدریجی نیروهای خارجی از کشور دارد، هم یکی از دلایل کاهش آمار خشونت علیه خبرنگاران محسوب میگردد.

وضعیت آزادی بیان، رسانه ها و خبرنگاران در دوره پنج ساله حکومت وحدت ملی

پیش از ایجاد حکومت وحدت ملی و پس از دور نخست انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۳، کمیته مصونیت با پشتیبانی فدراسیون ژورنالیستان و نهاد های رسانه پی افغانستان، طرح گرفتن تعهد از هر دو کاندید پیشتاز دور دوم انتخابات، برای تامین آزادی بیان و مصونیت خبرنگاران را آماده ساخت و از آدرس تمامی خبرنگاران و خانواده رسانه های افغانستان، پای یک تعهد نامه ۱۳ ماده پی امضاء های هردو کاندید پیش تاز انتخابات را به عنوان تایید گرفت.

در این تعهدنامه، کاندیدان پیش تاز به موارد ذیل تعهد نمودند

- تلاش در راستای تطبیق اقدامات قانونی در خصوص توسعه و پیشرفت رسانه ها و آزادی بیان
- پشتیبانی از حقوق حقه خبرنگاران و رسانه ها، خارج ساختن دوسیه های که به گونه سلیقه یی در مخالفت با قوانین کشور برای خبرنگاران ساخته شده باشند از روند پیگیری و تحقیق و بررسی و پیگیری جدی دوسیه های خبرنگاران کشته شده
- تلاش برای مجازات عاملان خشونت ها از مجاری قانونی، توشیح و اجرای قانون حق دسترسی به اطلاعات
- شامل نمودن چگونه گی برخورد با خبرنگاران به عنوان یک مضمون در نصاب تعلیمی نیرو های امنیتی کشور
- تلاش برای اجرای اقدامات مشخص و عملی برای حفظ امنیت و محافظت جانی خبرنگاران و کارکنان رسانه ها و سعی و تلاش برای جلوگیری از هر گونه خشونت علیه خبرنگاران و کارکنان رسانه ها
- وزارت اطلاعات و فرهنگ، به عنوان نهاد تنظیم کننده فعالیت های رسانه یی در کشور، مسوولیت خویش را در برابر رسانه ها و خبرنگاران بگونه درست و قانونی آن انجام داده و از خبرنگاران و تمام رسانه ها به گونه یک سان و موثر حمایت همه جانبه و پشتیبانی جدی قانونی نماید
- تلاش برای اجرای اقدامات عملی بمنظور جا دادن ماده های خاصی در قوانین کشور به خصوص در قانون جزا برای به کیفر رساندن کسانی که خبرنگاران را در جریان و یا به سبب کار خبرنگاری مورد تهدید و خشونت قرار میدهند
- تصویب یک قانون جدید برای تامین مصونیت های شغلی خبرنگاران در چوکات و یا همخوانی با قانون کار
- ایجاد صندوق ملی حمایت خبرنگاران و تلاش در قسمت غنای مالی این صندوق از جمله موارد فوق، اولین گام عملی که گذاشته شد، توشیح قانون حق دسترسی به اطلاعات از سوی رییس جمهور در نخستین روزهای ایجاد حکومت وحدت ملی بود.
- در همان روزهای نخست ایجاد حکومت وحدت ملی، معاون اول رییس جمهور به صندوق ملی حمایت از خبرنگاران کمک مالی نمود. رییس اجراییه نیز در نخستین دیدارهایش با خبرنگاران و نماینده گان نهادهای حامی خبرنگاران، بر رسیده گی به دوسیه های قتل و مجروحیت خبرنگاران تاکید نمود.
- حکومت پس از خواست ها، دادخواهی های پی هم و تعقیب دوامدار نهادهای حامی خبرنگاران، برخی از ماده ها و بند های این تعهد نامه مانند، توشیح قانون دسترسی به اطلاعات، بررسی مجدد دوسیه های قتل و مجروحیت خبرنگاران، تعدیل مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه های همگانی خصوصی در کمیته قوانین کابینه، صدور حکم ۷ ماده یی از سوی رییس جمهور و موظف ساختن مقامات و نهادهای دولتی به دادن اطلاعات درست و به موقع به رسانه ها و مردم، از اقداماتی بودند که از جانب حکومت به منصفه اجرا قرار داده شدند.
- از طرف دیگر، صدور فرمان از سوی رییس جمهور برای تامین امنیت خبرنگاران و همکاری نهادهای دولتی با خبرنگاران به منظور دسترسی به اطلاعات و پیگیری قضایای قتل و خشونت علیه خبرنگاران، موظف ساختن سخنگویان حکومت به کنفرانس های خبری هفته وار در مرکز رسانه های حکومت، ایجاد کمیسیون نظارت از قانون دسترسی به اطلاعات، درخواست حکومت از سازمان ملل برای معرفی یک نماینده ویژه برای رسیدگی به مشکلات خبرنگاران، تهیه طرز العمل مصونیت خبرنگاران، فرستادن یادداشت رسمی به نهادهای امنیتی به منظور تهیه طرز العمل روشن درباره رفتار ماموران امنیتی با خبرنگاران، نشست های از سوی رییس جمهور با مسوولان رسانه ها، خبرنگاران و نهادهای حامی رسانه ها و خبرنگاران، از مواردی دیگری اند که تا حدی بندهای این تعهد نامه را عملی نمود.

حکومت با ایجاد کمیته مشترک خبرنگاران و رسانه ها تاحدی توانست مجرای مستقیم ارتباطی با خبرنگاران و نهادهای حامی خبرنگاران ایجاد نماید، این کار به خصوص پس از سال ۲۰۱۵ و تغییر برخورد تروریستان در برابر خبرنگاران و هدف قراردادن مستقیم خبرنگاران و رسانه ها از سوی آن ها موثر و کارا بود. در این میان بوجود آمدن کمیته های مشترک در ولایت ها به ریاست معاونین والی های مربوطه خیلی موثر واقع گردید.

هم چنان رفع جرایم مالیاتی رسانه های مقروض توسط رئیس جمهور توانست کمکی مهمی برای رسانه های کم درآمد نماید.

اما در کل نبود میکانیزم سازمان یافته و موثر برای حمایت از آزادی بیان، رسانه ها و مصونیت خبرنگاران چیزی بود که متأسفانه در عمر حکومت وحدت ملی به آن توجه کافی مبذول نگردید. کشته شدن اضافه تر از ۵۰ خبرنگار و کارمند رسانه یی در این پنج سال و وقوع صدها مورد خشونت و تهدید که مسوولیت یک درشت این تهدید ها و خشونت ها را حکومت به عهده داشت، افزایش چشمگیر را در روند خشونت علیه خبرنگاران نشان میدهد. حکومت به تعهدی که به خبرنگاران و خانواده رسانه یی کشور در مورد مصونیت آنان داده بود، کوتاه آمد و آنگونه که میبایست کارهای لازم را انجام نداد.

بگونه مثال در دو دوره سقوط شهرکندز در سال های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶، تنها نهادی که برای نجات جان خبرنگاران محلی کندز فعالیت داشت و آنان را به کابل، مزار، بغلان و دیگر ولایات انتقال داد و در قسمت سرپناه و مصارف شان کمک نمود، کمیته مصونیت خبرنگاران افغان بود. در همین حال در زمانی شدت جنگ ها در ولایت های فراه، هلمند و غزنی نیز که زنده گی ده ها خبرنگار به خطرهای جدی روبرو بود، حکومت هیچگونه برنامه یی بخاطر نجات خبرنگاران نداشت و تنها نهادی که با خبرنگاران کمک نمودند، کمیته مصونیت خبرنگاران بود که به کمک ریاست امنیت ملی و وزارت دفاع توانست یکتعداد زیاد خبرنگاران را کمک نماید.

دسترسی به اطلاعات

رئیس جمهور در نخستین روزهای کاری اش قانون دسترسی به اطلاعات را که توشیح نمود، که یک مدت زیاد توسط رئیس جمهوری قبلی به تعویق افتاده بود. قانون دسترسی به اطلاعات پس از بررسی مجدد و آوردن اصلاحات لازم ازسوی مراجع مربوط تعدیل، تزید و توشیح و درسال ۲۰۱۹ نافذ گردید که باور کارشناسان عرصه حقوق قانون دسترسی به اطلاعات بهترین قانون در منطقه محسوب می گردد.

در ادامه همچنان رئیس جمهوری حکمی را که هدف آن تطبیق بهتر قوانین مربوط به رسانه های همگانی در راستای تقویت آزادی بیان و تامین دسترسی به اطلاعات گفته شده بود را در ماه دلو ۱۳۹۴ صادر نمود. در این حکم که وزارت های اطلاعات و فرهنگ، کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی و وزارت عدلیه مکلف گردیدند که طرح اسناد تقنینی مربوط تصنیف و طبقه بندی اطلاعات و اسناد را که مطابق آن مکلفیت ادارات در راستای تامین دسترسی اتباع و اطلاعات و حفظ اسرار اداره مطابق معیارهای پذیرفته شده ملی و بین المللی تفکیک گردیده، طرح و طی مراحل نمایند.

در حکم آمده بود که وزارت ها و ادارات دولتی، به منظور تعمیم بهتر مکلفیت های قانونی اطلاع رسانی و اصل شرعی امر به معروف و نهی از منکر، تسهیلات قانونی لازم را جهت تماس و اخذ معلومات کارکنان رسانه های همگانی از مسوولین مربوط، به شمول مرکز رسانه های حکومت، دفاتر سخنگویان، واحدهای مطبوعاتی، ارتباط و آگاهی عامه با رعایت سلوک مناسب و سالم فراهم نمایند.

ارگان‌های دفاعی و امنیتی، جهت تعمیم مکلفیت‌های قانونی مبنی بر ارائه اطلاعات از فعالیت‌های مربوط به حراست از وطن، نظام، قانون اساسی و تامین امنیت و حقوق اتباع کشور، با در نظر داشت شرایط موجود امنیتی، حقوق و مکلفیت‌های نهادهای مربوط و شیوه‌های برخورد مناسب با کارکنان رسانه‌ها را شامل نصاب درسی نهادهای آموزشی خویش سازند.

اصولاً رسیدگی به تخلفات رسانه‌یی و حل منازعات حقوقی گزارش رسیدگی به دوسیه‌های مربوط به قتل کارکنان رسانه‌های همگانی نیز از بند های این حکم بودند.

متأسفانه طوری که لازم بود این حکم رئیس جمهور غنی در مورد قتل خبرنگاران و دسترسی به اطلاعات به درستی اجرا نشد. هنوز هم اکثریت قضایای قتل خبرنگاران بدون رسیدگی باقی مانده است که مایه نگرانی جدی جامعه رسانه‌یی میباشد.

از جانب دیگر، موضوع دسته بندی اطلاعات و تسهیلات برای ارائه اطلاعات از سوی مسوولان حکومتی به مردم و خبرنگاران تا هنوز با وجود دادخواهی های فراوان و راه سنجی های متواتر، به جایی نرسیده است.

در مواردی، از شخص رییس جمهور تا ماموران درجه متوسط و پایین رتبه در قسمت ارایه اطلاعات دقیق به رسانه ها تعلل صورت گرفته است.

رییس جمهور غنی پس از یک سفر دوره یی اش به کشورهای مالیزیا، استرالیا و سنگاپور به سوال یک خبرنگار رسانه داخلی جواب نداد و گفت که تنها به سوالاتی پاسخ میدهد که در باره سفرش باشد، اما به سوال خبرنگار الجزیره که در باره نشست مسکو بود، پاسخ داد که باعث اعتراض خبرنگاران داخلی شد و سبب نا رضایتی آن ها گردید.

همچنان در سال ۲۰۱۶ رییس جمهور در سفرش به ولایت بلخ به هدف بررسی چگونگی وضعیت امنیتی آن ولایت در سخنرانی اش در قول اردوی ۲۰۹ شاهین از نیروهای امنیتی و دفاعی تشکری کرد و از آنان خواست به قضاوت‌های رسانه‌ها بی تفاوت باشند، او گفت: "تلویزیون‌ها را یک طرف بگذارید، بگذارید از آنها باد برآید، از شما بم می‌برآید."

این سخنان رییس جمهور با واکنش خبرنگاران مواجه شد و جامعه رسانه‌یی از وی خواستند تا از رسانه ها معذرت خواهی نماید.

اما از جانب دیگر دسترسی نهاد های حامی به رییس جمهور، تعیین سفیر آزادی بیان توسط رییس جمهور، تشویق خبرنگاران به تهیه گزارش های تحقیقی و غیره از جمله موثردی بودن که نمایانگر حمایت حکومت وحدت ملی از خبرنگاران و آزادی بیان میباشد.

عدم همکاری و سهل انگاری مسوولان دولتی در ارایه اطلاعات

در دوره پنج ساله حکومت وحدت ملی شکایت بسیار جدی خبرنگاران از ناحیه ارائه اطلاعات، همانا عدم دسترسی به اطلاعات بروقت و دقیق از سوی مسوولان حکومتی به خبرنگاران بود.

عدم دسترسی در سه حمله بزرگ در سال های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ که بر شفاخانه سردار محمد داودخان در کابل و نیز بر قول اردوی ۲۰۹ شاهین در بلخ و حمله بر هتل انتر کانتیننتال رخ داد به وضوح قابل مشاهده بود. پس از حمله بر شفاخانه سردار محمد داود خان، سخنگوی وزارت دفاع ملی شمار کشته شده گان را حدود، ۳۰ و زخمیان را ۴۰ نفر اعلام کرد در حالی که شاهدان عینی به رسانه ها در همان روز این آمارا بیشتر از ۱۰۰ نفر کشته گفتند. پس از چند روز حکومت هم کشته شدن بیشتر از ۱۰۰ نفر و زخمی شدن اضافه تر از ۴۶۰ نفر را تایید کرد.

در روز نخست حمله بر قول اردوی ۲۰۹ شاهین وزارت دفاع ملی تلفات این رویداد را ۸ نفر گفت ، در حالیکه منابع و شاهدان این آمار بیشتر از ۱۰۰ نفر می گفتند، طالبان نیز در اعلامیه شان این رقم را در همان روز نخست اضافه تر از ۱۰۰ نفر گفته بودند.

در شروع سال ۲۰۱۸ حمله مرگبار بالای هتل انتر کانتیننتال صورت گرفت که در نتیجه وزارت امور داخله از انتقال ۷ زخمی به شفاخانه سخن می گفت اما شاهدان عینی از کشته شدن ۲۲ تن به شمول ۱۴ تبعه خارجی حکایت میکردند.

این‌ها مثال‌های از تناقض‌گویی و تلاش برای پنهان‌کاری در اطلاعات از سوی ارگان‌های حکومتی‌ها بود که گفته شد. در سایر حملات در مرکز ولایت‌ها و نیز کشته شدن منسوبین نظامی نیز آماری که در نخست به رسانه‌ها داده می‌شود و آماری که بعداً رسانه‌ها از منابع محلی و یا مستقل بدست می‌آورند، تلفات چندین برابری دیده شده است.

در دوره حکومت وحدت ملی در شماری زیادی از ولایت‌ها دسترسی به اطلاعات از مشکلات جدی فراراه خبرنگاران بوده است. تنها مقام ولایت‌ها و تاحدی هم قوماندانی‌های امنیه و قول اردو و لوا‌ها سخنگوی داشتند که تا یک حدی آدرس مشخص برای خبرنگاران بوده می‌توانستند و در صورت نیاز از آنان اطلاعات مورد نیاز را بدست آورند، اما این که این آدرس‌ها تا چه حد کارا بودند و در دادن اطلاعات به رسانه‌ها کمک کرده‌اند، بحثی است که نظر به سلیقه افراد در ولایت‌ها مانند والیان و قوماندان‌های امنیه متفاوت بوده است.

بیشتر اوقات دفترهای والیان و یا هم‌لواها و قوماندانی‌های امنیه با خبرنگاران روابط شکنند دارند و اغلباً ایشان تلاش مینمایند تا خبرها و پروپاگانداهای شان را نسبت به دستاوردهای شان در رسانه‌ها به نشر برسانند، اما در دادن اطلاعاتی که خبرنگاران به آن نیاز داشته باشند سهل‌انگاری و ضایع کردن وقت به شدت خبرنگاران را با مشکل مواجه ساخته است.

گذشته از چند اداره و مقامی که در بالا ذکر شد، سایر ادارات دولتی در ولایت‌ها اصلاً چیزی را به نام اطلاع‌رسانی و دادن اطلاعات به خبرنگاران نمی‌شناسند و زمانی که خبرنگاران بخواهند از آنان اطلاعاتی بدست آرند، بسیار عجیب و خنده‌آور برای شان می‌نماید.

در کل فرهنگ حکومت داری هنوز هم روحیه همکاری را با خبرنگاران نداشته و اغلباً ماموران حکومتی ارایه اطلاعات را بعنوان کمک به خبرنگاران تلقی مینمایند نه مکلفیت قانونی شان. آگاهی لازم از قانون حق دسترسی به اطلاعات میان کارمندان حکومتی صورت نگرفته است و یکتعداد زیاد ایشان از مواد این قانون آگاه نیستند.

خبرنگاران به عنوان اهداف نرم ولی مهم برای گروه‌های تروریستی

بی‌توجهی حکومت، خبرنگاران و رسانه‌ها از یک سو و تغییر ماهیت جنگ و شدت حملات تروریستی از سوی دیگر از عوامل اصلی مواجه شدن خبرنگاران، کارمندان رسانه‌پی و رسانه‌ها در معرض خطرهای بیشتر بوده است.

تحولات جدی در مورد مصونیت خبرنگاران و کارمندان رسانه‌پی در دوره پنج‌ساله حکومت وحدت ملی بستگی مستقیم با اوضاع عمومی امنیتی در کشور داشت. به وجود آمدن گروه تازه تاسیس ولی بی‌رحم تر نسبت به طالبان به نام گروه داعش، که ساحه فعالیت آن‌ها را بیشتر غیرنظامیان تشکیل میدهند، خبرنگاران را بیشتر با مشکلات جدی و جدید روبرو کرد.

پس از سال ۲۰۱۴ تغییر جبهه و ماهیت جنگ، تهدیدات در برابر خبرنگاران را چندین برابر کرد. پیش از این در بیشتر موارد خبرنگاران می‌توانستند در صورتیکه با مشکلاتی از آدرس مخالفان مسلح دولت روبرو شوند، به خصوص تهدیدهای تلفونی و تهدید از سوی افراد نامعلوم، به شماره‌ها و آدرس‌های سخنگویان یا قوماندانان محلی طالبان به تماس شوند و خود را حد اقل در باره چگونگی و علت تهدید باخبر بسازند. اما پس از سال ۲۰۱۴ اوضاع کاملاً تغییر کرد. خبرنگاران با خشونت‌ها و تهدیدهای گوناگون مواجه شدند در بعضی موارد گروه داعش مسوولیت این چنین حملات را بدوش گرفت، اما در خیلی موارد کسی یا گروهی مسوولیت آن را نمی‌گیرد. خبرنگارانی که افراد ملکی‌اند و کدام مشکلی از نگاه مسلکی با هیچ گروه و هیچ کسی ندارند، با اطمینان کامل و براساس بیطرفی شان چندین بار غافلگیر شدند و به گونه گروهی و فردی کشته شدند. حمله بر یک جمع خبرنگاران در شش درک کابل در ۲۰۱۸ و بعد از آن حمله بر خبرنگاران در هنگام تهیه خبر از یک مکان ورزشی در غرب کابل و هدف قراردادن خبرنگاران در ولایت‌ها را می‌توان مثال زد.

اما گروه های تروریستی به خصوص داعشیان که مسوولیت چندین حمله از این دست را به عهده گرفته اند، خبرنگاران را دشمنان خودشان دانسته و توقع داشتند که ادعا های را که گروه های تروریستی می نمایند، خبرنگاران نیز این گونه اطلاعات را از عینک آن ها دیده و بدون هیچگونه تحقیق و تحلیل در باره موضوع با مشوره با آن ها بدون هیچ نوع تصرفی به دست نشر بسپارند .

این گروه مسوولیت حمله بر شبکه انعکاس شهردر جلال آباد ولایت ننگرهار و حمله بریک ورزشگاه در غرب کابل ، حمله بر رادیو تلوزیون شمشاد و حمله بر جمعی از خبرنگاران درشش درک کابل که منجر به کشته شدن ۹ تن و جراحت شماری دیگر از خبرنگاران گردید را بدوش گرفتند.

داعش در ننگرهار فرستنده ای رادیویی را فعال کرده بود که از آن طریق خبرنگاران و فعالان رسانه یی را تهدید به مرگ می نمود بعد ها این رادیو توسط نیروهای ارتش افغانستان منهدم گردید.

خواست ها، پیشنهادات و توقعات خبرنگاران و جامعه خبرنگاری کشور از حکومت جدیدایکه بعد از انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۷ ایجاد میشود

- خبرنگاران افغانستان از حکومت تازه میخواهند که به خواست های شان که در حکومت های گذشته به آن ها توجه نشده است یا هم دست کم گرفته شده اند توجه جدی صورت گیرد.
۱. اعمال قوانین، مقررره ها، و لوایح مرتبط به آزادی بیان، کار رسانه ها و قانون کار
  ۲. تامین آزادی بیان آنگونه که در قوانین کشور تسجیل شده است
  ۳. بررسی و پیگیری جدی دوسیه های قتل و جراحت خبرنگاران از سوی ارگان های عدلی و قضایی و در اختیار دادن نتایج آن به رسانه ها و مردم افغانستان.
  ۴. کار جدی برای مجازات قانونی عاملان خشونت ها در برابر خبرنگاران .
  ۵. اقدامات مشخص و عملی در راستای حفظ امنیت و محافظت جانی خبرنگاران و دست اندرکاران رسانه ها و تلاش برای جلوگیری از هر گونه خشونت علیه خبرنگاران و کارکنان رسانه.
  ۶. وزارت اطلاعات و فرهنگ، به عنوان نهاد تنظیم کننده فعالیت های رسانه یی در کشور، مسوولیت خویش را در برابر رسانه ها و خبرنگاران بگونه درست و قانونی آن انجام داده و از خبرنگاران و تمام رسانه ها به گونه یک سان و موثر حمایت همه جانبه و پشتیبانی جدی قانونی نماید
  ۷. اقدامات عملی به منظور آوردن ماده های خاصی در قوانین کشور به خصوص در قانون جزا و کود جزای کشور برای به کیفر رسانیدن کسانی که خبرنگاران را در جریان و یا به سبب کار خبرنگاری مورد تهدید و خشونت قرار میدهند روی دست گیرد.
  ۸. تصویب یک مقررره جدید را برای تامین مصونیت های شغلی خبرنگاران در چوکات و همخوانی با قانون کار کشور
  ۹. صندوق ملی حمایت خبرنگاران را به گونه به معنای واقعی آن یک صندوق ملی و مؤثر ساخته و صلاحیت های این صندوق را به یک بورد مشترک و متوازن متشکل از نمایندگان نهاد های حامی رسانه ها تفویض مطابق طرز العمل مذکور اصلاح و از مداخله افراد، وزارت ها و یا مراجع حکومتی در امور اجرایی ان جلوگیری نماید و در ضمن شخص رییس جمهور در قسمت غنامندی مالی آن صندوق تلاش ورزد.

سال ۲۰۱۹ نسبت به سال های گذشته برای خبرنگاران در افغانستان، از نظر تلفات و زیان های جانی سال بهتری بود، اما در کل خشونت ها، تهدیدها و رفتارهای نامناسب در برابر خبرنگاران و کارمندان رسانه یی همان گونه پا برجا است. کاهش آمار قتل خبرنگاران، نگرانی های جدی را که در مورد امنیت خبرنگاران وجود داشت کاهش بخشیده اما هنوز هم خبرنگاران و رسانه ها خیلی از ناحیه مصونیت آسیب پذیر هستند. درین سال چالش های مالی که رسانه ها با آن مواجه هستند، افزایش یافته و معضل دسترسی به اطلاعات هنوز هم کما کان باقی است. بدلیل مذاکرات صلح تهدید جدی و گسترده ی که از جانب گروه طالبان متوجه خبرنگاران و رسانه ها بود کاهش یافته است و دلیل کاهش تهدیدات گروه داعش تضعیف این گروه در افغانستان متعاقب عملیات های نظامی علیه این گروه میباشد. عدم تمرکز جدی بالای حفظ دستاورد های افغانستان در عرصه رسانه ها و آزادی بیان در جریان مذاکرات صلح با طالبان نگرانی هایی را درین زمینه میان جامعه خبرنگاری و مردم افغانستان همیان آورده است.

سفارشات

- حکومت افغانستان و جامعه بین المللی باید موقف جدی در قسمت حفظ آزادی بیان و آزادی رسانه ها در مذاکرات صلح با طالبان اتخاذ نماید. رسانه ها و آزادی بیان بعنوان یکی از بزرگترین دستاورد های پسا ۲۰۰۱ در افغانستان، نقش عمده را در قسمت بهبود حکومتداری، تقویت دموکراسی، ارتقای حقوق بشر و بلند بردن سطح آگاهی شهروندان بازی مینماید. تضعیف و یا عقب گرد این مامول باعث عقب گرد در تمام عرصه های فوق الذکر تلقی میگردد.
- حکومتی که تازه بعد از انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۸ ایجاد میشود، باید در مشورت با خبرنگاران و جامعه رسانه یی کشور، باجدیت روی میکانیزم عملی برای تکمیل خلا هاییکه در تامین و ارتقای آزادی بیان، مصونیت خبرنگاران و کارمندان رسانه یی موجود است، کار نموده و به معنای واقعی این شالوده مردم سالاری را مورد احترام و حمایت قرار بدهد. در زمره این تلاش ها باید تطبیق جدی و همه جانبه قوانین، مقررات و لایحه های که در زمینه آزادی بیان و آزادی رسانه ها موجود است، شامل باشد.
- تشکیل کمیته مشترک مصونیت خبرنگاران و رسانه ها یکی از اقدام های قابل ستایش حکومت وحدت ملی در قسمت بهبود مصونیت خبرنگاران و رسانه ها میباشد. اما فیصله های این کمیته بصورت دقیق تطبیق نگردیده و این امر باعث کاهش موثریت آن گردیده است. کمیته مشترک باید میکانیزم موثر را برای تطبیق تصامیم این ساختار ایجاد نماید. در ترکیب این میکانیزم باید شیوه نظارت و ارزیابی فعالیت های این کمیته موجود باشد.
- برای حمایت مالی رسانه ها، اعلانات حکومتی به گونه مساویانه بین تمام رسانه های ملی، دولتی و خصوصی تقسیم شود. حکومت باید درین زمینه مقرره یی ایجاد نماید.
- مالکان رسانه ها باید موضوع مصونیت خبرنگاران و کارمندان شان را جدی گرفته و نیز برای امنیت ساختمان رسانه های شان خود دست به کار شوند. نهاد های امنیتی اعلام نموده اند که درین زمینه با رسانه همکاری های لازم مینمایند. کمیته مصونیت نیز آماده است مشوره های لازم را درین زمینه در اختیار رسانه ها قرار دهد.
- جامعه جهانی نیز حمایت از آزادی رسانه ها و آزادی بیان را که در دو دهه قبلی با حمایت آن ها بنا نهاده شده، وارد اولویت های استراتژیک خود ساخته و در حمایت از این ارزش ها نقش فعال اختیار نمایند.
- خبرنگاران و کارمندان رسانه یی از همه پیشتر به فکر مصونیت جانی خویش باشند و در برنامه های آموزشی مصونیت وایمنی کمیته مصونیت اشتراک نمایند. در ضمن خبرنگاران نباید تسلیم خواسته های مدیران ایکه مسایل ایمنی را جدی نمیگیرند و بدون آمادگی های لازم خبرنگاران را بخاطر پوشش جنگ و یا رویداد های تروریستی میفرستند، شود. در صورت نیاز خبرنگاران همیشه میتوانند به کمیته مصونیت به تماس شوند.